

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

2003

Julkaistu Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2003

N:o 423—433

SISÄLLYS

N:o		Sivu
423	Kielilaki	1999
424	Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta	2008
425	Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	2012
426	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta	2013
427	Laki esitutkintalain muuttamisesta	2014
428	Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta	2016
429	Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	2017
430	Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	2018
431	Laki kansanterveyslain 28 §:n muuttamisesta	2019
432	Laki erikoissairaanhoidon lain muuttamisesta	2020
433	Laki kuntajakolain 3 §:n muuttamisesta	2021

N:o 423

Kielilaki

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Kansalliskielet

Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi.

2 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetty jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia.

Tavoitteena on, että jokaisen oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja hyvään

hallintoon taataan kielestä riippumatta sekä että yksilön kielelliset oikeudet toteutetaan ilman, että niihin tarvitsee erikseen vedota.

Viranomainen voi antaa parempaa kielellistä palvelua kuin tässä laissa edellytetään.

3 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tuomioistuimissa ja muissa valtion viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa, itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa sekä eduskunnan virastoissa ja tasavallan presidentin kansliassa (*viranomainen*), jollei erikseen toisin säädetä.

Eduskuntatyössä käytettävistä kielistä säädetään perustuslaissa ja eduskunnan työjärjestyksessä (40/2000).

Jollei asianomaisissa laeissa muuta säädetä, tätä lakia ei sovelleta:

HE 92/2002
PeVM 9/2002
EV 269/2002

1) yliopistoihin, joiden kielistä säädetään yliopistolaissa (645/1997);

2) evankelis-luterilaiseen kirkkoon, jonka kielistä säädetään kirkkolaissa (1054/1993); eikä

3) ortodoksiseen kirkkokuntaan, jonka kielistä säädetään ortodoksisesta kirkkokunnasta annetussa laissa (521/1969).

Lain soveltamisesta liikelaitoksiin ja yhtiöihin sekä yksityisiin säädetään 24 ja 25 §:ssä sekä 33 §:n 4 momentissa ja 34 §:ssä.

4 §

Muut kieltä koskevat säännökset

Tämän lain lisäksi erityislainsäädännössä säädetään muun ohella:

1) opetuskielestä, kielestä oppiaineena ja tutkintokielestä koulutusta koskevassa lainsäädännössä;

2) sivistystoimintaan liittyvistä kielellisistä oikeuksista yleisradiotoimintaa, teattereita, kuvaohjelmia, kirjastoja, nuorisotyötä ja liikuntaa koskevassa lainsäädännössä;

3) potilaan ja sosiaalihuollon asiakkaan kielellisistä oikeuksista terveydenhuolto- ja sosiaalilainsäädännössä;

4) esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä käytettävästä kielestä esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä koskevassa lainsäädännössä; sekä

5) julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta siitä annetussa lainsäädännössä.

5 §

Kielellinen jaotus

Kielellisen jaotuksen perusyksikkö on kunta. Kunta on joko *yksikielinen* tai *kaksikielinen*. Valtioneuvoston asetuksella säädetään joka kymmenes vuosi virallisen tilaston perusteella, mitkä kunnat ovat kaksikielisiä ja mikä on näiden kuntien enemmistön kieli sekä mitkä kunnat ovat suomen- tai ruotsinkielisiä yksikielisiä kuntia.

Kunta on säädettävä kaksikieliseksi, jos kunnassa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita ja vähemmistö on vähintään kahdeksan prosenttia asukkaista tai vähintään 3 000 asukasta. Kaksikielinen kunta on sää-

dettävä yksikieliseksi, jos vähemmistö on alle 3 000 asukasta ja sen osuus on laskenut alle kuuden prosentin. Kunnan valtuuston esityksestä valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää kunta kaksikieliseksi seuraavaksi kymmenvuotisjaksoksi, vaikka kunta muuten olisi yksikielinen.

Jos kuntajakoa muutetaan, on samalla päätettävä muutoksen vaikutuksesta kuntien kielelliseen asemaan.

6 §

Yksi- ja kaksikielinen viranomainen

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *yksikielisellä viranomaisella* valtion viranomaista, jonka virka-alueeseen kuuluu ainoastaan samankielisiä kuntia, sekä yksikielisen kunnan viranomaista samoin kuin kuntayhtymän viranomaista, jos kuntayhtymään kuuluu ainoastaan samankielisiä kuntia; sekä

2) *kaksikielisellä viranomaisella* valtion keskushallintoviranomaista ja muuta viranomaista, jonka virka-alueeseen kuuluu erikielisiä kuntia tai vähintään yksi kaksikielinen kunta, sekä kaksikielisen kunnan viranomaisista samoin kuin kuntayhtymän viranomaista, jos kuntayhtymään kuuluu erikielisiä kuntia taikka vähintään yksi kaksikielinen kunta.

Viranomaisen alueellisen yksikön tai muun alueellisen organisaation kielellinen asema määräytyy sen virka-alueen kielellisen aseman mukaan. Erityisistä syistä voidaan virka-alueen kielivähemmistön tarpeita varten perustaa yksikielisiä yksiköitä tai osastoja.

7 §

Ahvenanmaata koskevat kielisäännökset

Ahvenanmaan maakuntaa koskevat kielisäännökset sisältyvät Ahvenanmaan itsehallintolakiin (1144/1991).

8 §

Saamen kieli

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa ja julkiselle vallalle kuuluvaa tehtävää muutoinkin hoidettaessa säädetään erikseen.

9 §

Muut kielet

Oikeudesta käyttää viranomaisissa muita kieliä kuin suomen, ruotsin ja saamen kieltä säädetään oikeudenkäyntiä, hallintomenettelyä ja hallintolainkäyttöä koskevassa lainsäädännössä, koulutusta koskevassa lainsäädännössä, terveydenhuolto- ja sosiaalilainsäädännössä sekä muussa eri hallinnonaloja koskevassa lainsäädännössä.

2 luku

Oikeus käyttää suomea ja ruotsia viranomaisissa

10 §

Yksityishenkilön kielelliset oikeudet viranomaisissa

Valtion viranomaisessa ja kaksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Viranomaisen on lisäksi järjestettävä asiassa kuultavalle mahdollisuus tulla kuulluksi omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi.

Yksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa käytetään kunnan kieltä, jollei viranomaisen pyynnöstä toisin päätä tai jollei muualla laissa toisin säädetä. Jokaisella on kuitenkin oikeus käyttää omaa kieltään ja tulla kuulluksi omalla kielellään viranomaisen aloitteesta vireille tulevassa asiassa, joka välittömästi kohdistuu hänen tai hänen huollettavansa perusoikeuksiin tai joka koskee viranomaisen hänelle asettamaa velvoitetta.

11 §

Oikeushenkilön kielelliset oikeudet viranomaisissa

Yhtiöllä, yhdistyksellä ja muulla oikeushenkilöllä on, noudattaen soveltuvin osin yksityishenkilön kielellisistä oikeuksista annettuja säännöksiä, oikeus viranomaisessa asioidessaan käyttää pöytäkirjakieltään, joko suomea tai ruotsia. Yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaan kaksikielisen oikeushenkilön on kuitenkin tuomioistuimessa ja muus-

sa viranomaisessa käsiteltävässä asiassa vastattava sillä kielellä, jolla asia on pantu vireille.

3 luku

Asian käsittelykieli viranomaisissa

12 §

Asian käsittelykieli hallintoasiassa

Hallintoasian käsittelykielenä on kaksikielisessä viranomaisessa asianosaisten kieli. Jos asianosaiset ovat erikielisiä tai jos kaikki asianosaiset eivät asian vireille tullessa ole viranomaisen tiedossa, viranomaisen päättää käytettävästä kielestä asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen. Jos kielivalintaa ei voida tehdä tällä perusteella, käytetään viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kieltä.

Yksikielinen viranomaisen käyttää viranomaisen kieltä käsittelykielenä hallintoasiassa, jollei viranomaisen asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen päästä toisen kielen käyttämisestä.

13 §

Asian käsittelykieli hallintolainkäyttöasiassa

Hallintolainkäyttöasian käsittelykieleen sovelletaan, mitä 12 §:ssä säädetään asian käsittelykielestä hallintoasiassa.

Hallintoriita-asiassa, jossa asianosaisina ovat viranomaisen ja yksityishenkilö, käytetään kaksikielisessä tuomioistuimessa asian käsittelykielenä yksityishenkilön kieltä. Jos kaikki asianosaiset ovat viranomaisia, käytetään vireille panevan viranomaisen kieltä, jollei toisen kielen käyttäminen vastapuolen oikeutta ja etua silmällä pitäen ole perusteltua.

Hallintoriita-asiassa käytetään yksikielisesä tuomioistuimessa asian käsittelykielenä virka-alueen kieltä, jollei tuomioistuin asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen päästä toisen kielen käyttämisestä.

14 §

Asian käsittelykieli rikosasiassa

Rikosasiassa käytetään kaksikielisessä tuo-

mioistuimessa asian käsittelykielenä vastaajan kieltä. Jos vastaajat ovat erikielisiä tai jos vastaajan kieli ei ole suomi tai ruotsi, tuomioistuimien päättää asian käsittelykielestä asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen. Jos kielivalintaa ei voida tehdä tällä perusteella, käytetään tuomioistuimen virka-alueen väestön enemmistön kieltä.

Yksikielisessä tuomioistuimessa käytetään asian käsittelykielenä tuomioistuimen virka-alueen kieltä, jollei tuomioistuimien asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen päättä toisen kielen käyttämisestä.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään tuomioistuimesta, koskee soveltuvin osin myös syyttävaviranomaisia. Esitutkinna käytettävästä kielestä säädetään tarkemmin esitutkinlaissa (449/1987).

15 §

Asian käsittelykieli riita-asiassa

Riita-asiassa käytetään kaksikielisessä kärjäoikeudessa asian käsittelykielenä asianosaisten kieltä. Jos asianosaiset ovat erikielisiä eivätkä sovi käytettävästä kielestä, tuomioistuimien päättää käytettävästä kielestä asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen. Jos kielivalintaa ei voida tehdä tällä perusteella, käytetään tuomioistuimen virka-alueen väestön enemmistön kieltä.

Yksikielisessä kärjäoikeudessa käytetään tuomioistuimen virka-alueen kieltä, jollei tuomioistuimien asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen päättä toisen kielen käyttämisestä.

16 §

Asian käsittelykieli hakemusasiassa

Mitä 15 §:ssä säädetään, sovelletaan myös hakemusasioihin ja muiden kuin rikos- ja riita-asioiden käsittelyyn kärjäoikeudessa.

Jos asiassa on vain yksi asianosainen, käytetään kaksikielisessä tuomioistuimessa hakijan kieltä ja yksikielisessä tuomioistuimessa sovelletaan, mitä 15 §:n 2 momentissa säädetään.

17 §

Muutoksenhakuasian käsittelykieli hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa

Hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa käytetään muutoksenhakuasian käsittelykielenä asiassa alemmassa asteessa käytettyä kieltä, jollei tuomioistuimien asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen toisin päätä.

18 §

Oikeus tulkkaukseen

Jos jollakulla on lain mukaan oikeus käyttää omaa kieltään, mutta viranomaisen kieli tai asian käsittelykieli on toinen, viranomaisen on järjestettävä maksuton tulkkaus, jollei se itse huolehdi tulkkauksesta tai jollei 2 momentista muuta johdu.

Asianosaisen, joka 15 ja 16 §:ssä tarkoitettuna asiassa haluaa tulkkausta, on huolehdittava tulkkauksesta itse ja omalla kustannuksellaan, jollei tuomioistuimien asian laadun huomioon ottaen päättä toisin.

4 luku

Toimituskirjan ja muun asiakirjan kieli

19 §

Tuomion, päätöksen ja muun asiakirjan kieli

Tuomio, päätös ja muu viranomaisen 12—17 §:n mukaisessa asiassa annettava asiakirja laaditaan asian käsittelykielellä.

Asian valmisteluun ja käsittelyyn liittyvät asiakirjat voidaan viranomaisen harkinnan mukaan laatia osittain suomen ja osittain ruotsin kielellä. Päätös ja tuomio on kuitenkin annettava yksikielisenä.

Ilmoituksissa, kutsuissa ja kirjeissä, jotka lähetetään asianosaiselle tai sille, jolle lain mukaan on ilmoitettava vireillä olevasta tai vireille tulevasta asiasta, kaksikielisen viranomaisen on asian käsittelykielestä riippumatta käytettävä vastaanottajan kieltä, jos se on tiedossa tai kohtuudella selvitettävissä, taikka sekä suomea että ruotsia.

20 §

Oikeus toimituskirjan ja muun asiakirjan käännökseen

Jos haastehakemus, tuomio, päätös, pöytäkirja tai muu asiakirja on laadittu toisella kuin asianosaisen kielellä, valtion viranomaisen ja kaksikielisen kunnallisen viranomaisen on, jollei 2 momentista muuta johdu, annettava asianosaiselle pyynnöstä maksuton virallinen käännös näistä asiakirjoista siltä osin kuin asia koskee hänen oikeuttaan, etuaan tai velvollisuuttaan.

Asianosaisen, joka 15 ja 16 §:ssä tarkoitetussa asiassa haluaa käännöksen, on huolehdittava tästä itse ja omalla kustannuksellaan, jollei tuomioistuimien asian laadun huomioon ottaen päätä toisin.

Yksikielisen kunnallisen viranomaisen on pyynnöstä annettava asianosaiselle maksuton virallinen käännös toimituskirjasta asiassa, joka tulee vireille viranomaisen aloitteesta ja joka välittömästi kohdistuu asianosaisen tai hänen huollettavansa perusoikeuksiin tai joka koskee viranomaisen hänelle asettamaa velvollisuutta.

21 §

Toimituskirjan ja muun asiakirjan virallinen käännös

Virallisella käännöksellä tarkoitetaan tässä laissa viranomaisen tai virallisen kääntäjän tekemää suomen- tai ruotsinkielistä käännöstä.

Tämän lain mukaan annettu virallinen käännös toimituskirjasta on voimassa alkuperäisenä.

Jos virallisessa käännöksessä ilmenee käännösvirhe, viranomaisen on korjattava se, jollei korjaaminen ole ilmeisen tarpeetonta. Asianosaiselle on tällöin annettava maksutta korjattu toimituskirja.

22 §

Toimituskirjan ja muun asiakirjan antaminen vieraalla kielellä

Suomen viranomaisen ulkomaille tai ulkomaalaiselle annettava taikka maan ulkopuo-

lella käytettäväksi aiottu toimituskirja tai muu asiakirja voidaan antaa muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, jollei erikseen toisin säädetä.

Jos muulla kielellä annettu toimituskirja tai muu asiakirja koskee toisen oikeutta, etua tai velvollisuutta ja tällä tämän lain mukaan muuten olisi oikeus saada se suomen tai ruotsin kielellä, on hänelle pyynnöstä annettava siitä maksuton virallinen käännös.

5 luku

Kielellisten oikeuksien turvaaminen

23 §

Viranomaisen velvollisuus toteuttaa kielellisiä oikeuksia

Viranomaisen tulee toiminnassaan omaloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä.

Kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan osoittaa yleisölle käyttävänsä molempia kieliä.

Kaksikielisen viranomaisen tulee yhteydenotoissaan yksityishenkilöihin ja oikeushenkilöihin käyttää näiden kieltä, suomea tai ruotsia, jos se on tiedossa tai kohtuudella selvitettävissä, taikka molempia.

24 §

Liikelaitoksen sekä valtion ja kunnan yhtiön kielelliset palvelut

Valtion liikelaitoksen sekä sellaisen palvelua tuottavan yhtiön, jossa valtiolla taikka yhdellä tai useammalla kaksikielisellä kunnalla taikka erikielisillä kunnilla on määräämisvalta, on annettava palvelua ja tiedotettava suomeksi ja ruotsiksi toiminnan laadun ja asiayhteyden edellyttämässä laajuudessa ja tavalla, jota kokonaisuutena arvioiden ei voida pitää yhtiön kannalta kohtuuttomana. Valtion liikelaitoksen hoitaessa viranomais-tehtävää siihen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään,

liikelaitosten ja yhtiöiden on noudatettava, mitä niiden harjoittamassa toiminnassa annettavasta kielellisestä palvelusta erikseen säädetään.

25 §

Yksityisten kielellinen palveluvelvollisuus

Jos julkinen hallintotehtävä on lailla tai lain nojalla säädetty yksityiselle, sitä koskee sen hoitaessa tätä tehtävää, mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta. Jos tehtävän vastaanottaja määrätty viranomaisen päätöksen tai muun toimenpiteen taikka viranomaisen ja vastaanottajan välisen sopimuksen perusteella, viranomaisen on varmistettava, että tehtävää hoidettaessa annetaan tämän lain mukaista kielellistä palvelua. Tämä tulee myös varmistaa viranomaisen antaessa muun kuin julkisen hallintotehtävän yksityisen hoidettavaksi, jos tämän lain edellyttämän palvelutason ylläpitäminen sitä vaatii.

6 luku

Viranomaisten työkieli

26 §

Valtion viranomaisten työkieli

Valtion viranomainen käyttää työkielenään virka-alueen väestön enemmistön kieltä, jollei toisen kielen tai molempien kielten taikka erityisestä syystä vieraan kielen käyttäminen ole tarkoituksenmukaisempaa.

27 §

Viranomaisten kirjeenvaihto

Valtion viranomaisten välisessä kirjeenvaihdossa käytetään suomen kieltä, jollei vastaanottava tai lähettävä viranomainen ole yksikielisesti ruotsinkielinen tai jollei muusta syystä ole tarkoituksenmukaisempaa käyttää ruotsin kieltä tai muuta kieltä.

Valtion viranomaisen on lähettäessään kirjelmiä kunnalle käytettävä kunnan kieltä tai kunnan väestön enemmistön kieltä, jollei 3 momentista muuta johdu tai jollei viranomainen käytä molempia kieliä. Lähettäessään

kirjelmiä yliopistoille, ammattikorkeakouluille ja muille oppilaitoksille valtion viranomaisen on käytettävä vastaanottajan kieltä.

Pyytäessään ja antaessaan lausunnon asiassa, jossa annetaan toimituskirja tai muu asianosaiselle annettava asiakirja, valtion ja kunnan viranomaisen on käytettävä asian käsittelykieltä. Yksikielinen viranomainen saa kuitenkin antaa lausuntonsa omalla kielellään. Asiaa käsittelevän viranomaisen on tällöin asianosaisen pyynnöstä annettava lausunnosta maksuton virallinen käännös.

28 §

Monijäseniset toimielimet

Valtioneuvoston sekä valtion komitean, toimikunnan, työryhmän ja vastaavan toimielimen jäsenellä samoin kuin kaksikielisen kunnan toimielimen jäsenellä on oikeus käyttää suomea tai ruotsia kokouksessa sekä pöytäkirjaan tai mietintöön liitettävässä kirjallisessa lausunnossa tai mielipiteessä. Jos toimielimen muu jäsen ei ymmärrä suullista puheenvuoroa, se on pyynnöstä hänelle lyhyesti selostettava.

29 §

Kunnalliset kokouskutsut, pöytäkirjat ja johtosäännöt

Kaksikielisen kunnan valtuuston kokouskutsu ja pöytäkirja on laadittava suomen ja ruotsin kielellä. Kunnan muiden toimielinten kokouskutsujen ja pöytäkirjojen kielestä päättää kunta.

Kaksikielisen kunnan johtosäännöt ja vastaavat säännöt on annettava suomen ja ruotsin kielellä.

7 luku

Lainsäädännössä sekä yleisessä tiedottamisessa käytettävät kielet

30 §

Lait ja muut säädökset

Lait säädetään ja julkaistaan suomen ja ruotsin kielellä. Myös asetukset ja viranomaisten oikeussäännöt annetaan molemmilla kansalliskielillä.

Lakien ja muiden säädösten julkaisemisesta säädetään perustuslaissa sekä Suomen sädöskokoelmaa ja viranomaisten määräyskoelmia koskevassa lainsäädännössä.

Kansainvälisten sopimusten sekä säädöksissä viitattavien standardien kielestä säädetään erikseen.

31 §

Säädösehdotukset ja mietinnöt

Ministeriön sekä valtion komitean, toimikunnan, työryhmän tai vastaavan toimielimen säädösehdotukset ja niihin liittyvät mietinnöt julkaistaan suomeksi. Julkaisuun otetaan myös ruotsinkielinen tiivistelmä ja säädösehdotuksen ruotsinkielinen teksti.

Jos asianomaisen ministeriön harkinnan mukaan mietinnöllä on huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle, se on julkaistava kokonaisuudessaan ruotsiksi. Samoin säädösehdotus tai mietintö, joka koskee yksinomaan Ahvenanmaan maakuntaa tai jolla on erityisen suuri merkitys maakunnalle, on julkaistava kokonaisuudessaan ruotsiksi.

Jos säädösehdotuksella tai mietinnöllä on merkitystä pääasiassa ruotsinkieliselle väestölle tai Ahvenanmaan maakunnalle, se voidaan julkaista ruotsiksi siten, että julkaisuun otetaan suomenkielinen tiivistelmä ja säädösehdotuksen suomenkielinen teksti.

32 §

Viranomaisten tiedottaminen

Valtion ja kunnallisen viranomaisen yleisölle suunnatussa tiedottamisessa on kaksikielisessä kunnassa käytettävä suomen ja ruotsin kieltä. Asianomaisen ministeriön on huolehdittava siitä, että yksilön hengen, terveyden ja turvallisuuden sekä omaisuuden ja ympäristön kannalta oleellinen tieto annetaan koko maassa molemmilla kansalliskielillä.

Kaksikielisen viranomaisen ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet tulee antaa suomen ja ruotsin kielellä.

Viranomaisten laatimien selvitysten, päätösten tai muiden vastaavien tekstien julkaiseminen ei velvoita kääntämään niitä sellai-

sinaan. Viranomaisen tulee kuitenkin huolehtia sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeista.

33 §

Kilvet ja paikannimet sekä julkinen liikenne

Viranomaisten kaksikielisessä kunnassa asettamien kilpien, liikennemerkkien ja muiden yleisölle suunnattujen vastaavien opasteiden tekstien on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä, jollei kansainvälisen käytännön mukaisesti käytetä pelkästään vierasta kieltä.

Teiden ja katujen liikennemerkkien sekä muiden liikenteen ohjauslaitteiden kielistä säädetään tarkemmin tieliikennelainsäädännössä.

Viranomaisten asettamissa kilvissä käytettävistä paikannimistä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Ennen asetuksen antamista on hankittava Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen lausunto.

Julkisessa liikenteessä matkustajille suunnatuissa kilvissä ja tiedotteissa käytettävistä kielistä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

34 §

Kulutushyödykkeestä annettavat tiedot

Kun myytävään tuotteeseen on lain mukaan merkittävä kauppataivan mukainen nimi, tuoteseloste, käyttöohje tai varoitus, on tekstin yksikielisessä kunnassa myytävässä tuotteessa oltava ainakin sen kunnan kielellä ja kaksikielisessä kunnassa myytävässä tuotteessa ainakin suomen ja ruotsin kielellä. Annettaessa tässä tarkoitettuja tietoja suomen ja ruotsin kieltä on kohdeltava tasapuolisesti.

8 luku

Kielellisten oikeuksien edistäminen ja seuranta

35 §

Toimenpiteet kielellisten oikeuksien edistämiseksi

Julkisen vallan on perustuslain mukaisesti huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnal-

lisistä tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan.

Hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Viranomaisten tulee toiminnassaan vaalia maan kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää molempien kansalliskielten käyttämistä. Jos olosuhteet sitä edellyttävät, julkisen vallan on ryhdyttävä erityistoimenpiteisiin kansalliskieliin liittyvien sivistyksellisten tai yhteiskunnallisten tarpeiden turvaamiseksi.

36 §

Valvonta ja seuranta

Jokainen viranomainen valvoo omalla toimialallaan tämän lain noudattamista.

Oikeusministeriö seuraa tämän lain täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa ministeriön tulee tehdä aloitteita ja ryhtyä muihin toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi.

37 §

Kielilainsäädännön soveltamista koskeva kertomus

Valtioneuvosto antaa vaalikausittain eduskunnalle hallituksen toimenpidekertomuksen oheisaineistona käytettäväksi kertomuksen kielilainsäädännön soveltamisesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta sekä tarpeen mukaan muistakin kielioloista.

Kertomuksessa käsitellään suomen ja ruotsin kielen lisäksi ainakin saamen kieltä, romanikieltä ja viittomakieltä.

9 luku

Erinäiset säännökset

38 §

Suomen ulkomaanedustustot

Suomen ulkomaanedustustoihin sovelle-

taan tämän lain säännöksiä kaksikielisestä viranomaisesta, jonka enemmistön kieli on suomi. Kunniakonsulaateissa tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta.

Tarkempia säännöksiä vieraiden kielten käyttämisestä edustustoissa voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Puolustusvoimien joukko-osastot ja komentokieli

Puolustusvoimien joukko-osastojen kieli on suomi. Vähintään yksi joukko-osasto on kuitenkin ruotsinkielinen. Muita ruotsinkielisiä joukko-osastoja sekä joukkoyksiköjä samoin kuin kaksikielisiä yksiköjä voidaan tarpeen vaatiessa perustaa siten kuin puolustusvoimista annetussa lainsäädännössä säädetään.

Asevelvollisen oikeudesta tulla määrättyksi joukko-osastoon, jonka opetuskieli on hänen äidinkieltensä, suomi tai ruotsi, säädetään asevelvollisuuslaissa (452/1950). Suomen- ja ruotsinkielisen siviilipalvelusvelvollisen oikeudesta suorittaa siviilipalveluksensa äidinkiellään säädetään siviilipalveluslaissa (1723/1991).

Puolustusvoimien komentokieli on suomi.

40 §

Vankeinhoitolaitos

Sen estämättä, mitä 6 §:ssä säädetään, ovat vankeinhoitolaitokseen kuuluvat rangaistuslaitokset ja niiden osastot yksikielisesti suomenkielisiä.

Oikeusministeriön asetuksella voidaan rangaistuslaitoksiin kuitenkin perustaa yksi tai useampi ruotsinkielinen tai kaksikielinen osasto.

41 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

10 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

42 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 2004.

Tällä lailla kumotaan 1 päivänä kesäkuuta 1922 annettu kielilaki (148/1922) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

43 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa annetussa muussa laissa taikka asetuksessa olevan viit-

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

tauksen tällä lailla kumottuun kielilakiin katsotaan tämän lain voimaantulon jälkeen tarkoittavan viittausta tähän lakiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullessiin asioihin sovelletaan edelleen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jollei viranomainen asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen muuta päättä.

Virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003—2012 annettu valtioneuvoston asetus (1174/2002) on voimassa asetuksessa säädetyn voimassaoloajan loppuun siltä osin kuin se koskee kuntien kielellistä asemaa, minkä jälkeen annetaan uusi valtioneuvoston asetus kuntien kielellisestä asemasta tämän lain 5 §:n 1 momentin nojalla.

Tämän lain 34 §:ssä tarkoitetut kulutushyödykkeitä koskevat tekstit on saatettava tämän lain mukaisiksi viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 424

Laki

julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään valtion viranomaisen, kunnallisten viranomaisten sekä itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten samoin kuin eduskunnan virastojen ja tasavallan presidentin kanslian (*viranomainen*) palveluksessa olevalta henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta sekä kielitaidon osoittamisesta.

Yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja muihin oppilaitoksiin sovelletaan, mitä 2—4 ja 8 §:ssä säädetään. Muutoin niiden henkilöstöä koskevista kielitaitovaatimuksista säädetään erikseen.

Evankelis-luterilaisen kirkon henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta säädetään kirkkolaissa (1054/1993).

2 §

Henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen

Viranomaisen on koulutusta järjestämällä ja muilla henkilöstöpoliittisilla toimilla huo-

lehdittava siitä, että sen henkilöstöllä on riittävä kielitaito viranomaisen tehtävien hoitamiseksi kielilaissa (423/2003) ja muussa lainsäädännössä asetettujen vaatimusten mukaisesti.

2 luku

Kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset ja kielitaidon huomioon ottaminen henkilöstöä palvelukseen otettaessa

3 §

Kielitaidosta varmistautuminen palvelukseen otettaessa

Virkaa täytettäessä ja muuhun palvelussuhteeseen otettaessa on varmistauduttava siitä, että palvelukseen otettavalla on työtehtävien edellyttämä kielitaito.

4 §

Kielitaitoa koskevista vaatimuksista ilmoittaminen

Ilmoituksessa, joka koskee viran tai muun palvelussuhteen haettavana tai avoimena olemista, on mainittava mahdollisista kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista sekä työ-

tehtävien edellyttämästä taikka palvelukseen otettaessa eduksi luettavasta kielitaidosta.

5 §

Kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten asettaminen

Valtion viranomaisten henkilöstölle voidaan asettaa kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia vain lailla taikka lain nojalla valtioneuvoston tai asianomaisen ministeriön asetuksella. Suomen ja ruotsin kielten taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista on aina säädettävä, jos henkilöstön tehtäviin kuuluu yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien kanalta merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Jos lailla tai lain nojalla ei säädetä kunnallisten viranomaisten henkilöstön kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, niitä voidaan asettaa kuntalain (365/1995) mukaisessa järjestyksessä.

Jos lailla tai lain nojalla ei säädetä itse näisten julkisoikeudellisten laitosten henkilöstön kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, laitokset voivat vahvistaa niitä.

6 §

Valtion henkilöstön suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset

Valtion henkilöstöltä, jolta edellytetään säädettynä kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa, vaaditaan kaksikielisessä viranomaisessa viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa sekä toisen kielen tyydyttävää suullista ja kirjallista taitoa. Yksikielisessä viranomaisessa edellytetään viranomaisen kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa sekä toisen kielen tyydyttävää ymmärtämisen taitoa.

Tuomarin virkaan vaadittavista kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa (205/2000). Upseerin virkaan vaadittavista suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksista 1 momentissa säädetyistä suo-

men ja ruotsin kielen taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, jos työtehtävät sitä edellyttävät tai jos eri kielten käyttämistä edellyttävien työtehtävien jako viranomaisessa sen sallii taikka vaatimuksista poikkeamiselle on muita erityisen painavia syitä.

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle henkilöstölle asetettavista suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös antaa valtuutus suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten säätämiseen asianomaisen ministeriön asetuksella niissä tapauksissa, joissa henkilöstölle ei kielitaitovaatimusten lisäksi aseteta muita kelpoisuusvaatimuksia.

Eduskunnan virastojen ja tasavallan presidentin kanslian henkilöstön suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään erikseen.

7 §

Valtion henkilöstön muiden kielten taitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset

Valtion viranomaisten henkilöstölle voidaan asettaa muiden kielten taitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia työtehtävien sitä edellyttäessä ministeriön asetuksella, jollei niitä lain nojalla aseteta valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Hakuajan päätyttyä osoitettu kielitaito

Virkaa täytettäessä tai muuhun palvelussuhteeseen otettaessa otetaan huomioon myös sellainen hakija, joka on osoittanut vaaditun kielitaidon hakuajan päätyttyä, jos tämä ei viivytä asian käsittelyä.

9 §

Erivapaus

Valtioneuvosto voi erityisestä syystä myöntää erivapauden lailla taikka valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella säädetyistä kielitaitoa koskevasta kelpoisuusvaatimuk-

sesta, jollei laissa tai lain nojalla toisin säädetä.

3 luku

Valtionhallinnon suomen ja ruotsin kielen tutkinnot

10 §

Valtionhallinnon kielitutkinnot

Suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamista varten on valtionhallinnon kielitutkinnot kumpaakin kieltä varten. Tutkinnoissa voidaan osoittaa suomen tai ruotsin kielen erinomaista, hyvää tai tyydyttävää taitoa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tutkinnoista sekä tutkintotodistusten antamisesta.

Opetushallitus antaa määräyksiä tutkintojen perusteista ja vahvistaa tutkintotodistuksen kaavan 11 §:ssä tarkoitettujen tutkintolautakuntien annettua asiasta lausunnon.

11 §

Valtionhallinnon kielitutkintojen hallinto ja toimeenpano

Valtionhallinnon kielitutkintojen ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä toimeenpanon valvonnasta vastaa opetushallitus.

Kielitutkintojen toimeenpanoa varten on opetushallituksen yhteydessä suomen kielen tutkintolautakunta ja ruotsin kielen tutkintolautakunta (*kielitutkintolautakunnat*). Lisäksi opetushallitus määrää tarpeellisen määrän kielitaidon arviointiin perehtyneitä tutkintosuoritusten vastaanottajia.

Kielitutkintolautakuntien jäsenet ja tutkintosuoritusten vastaanottajat toimivat virkavastuulla. Heidän esteellisyyteensä sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kielitutkintolautakuntien kokoonpanosta, asettamisesta ja tehtävistä, asioiden käsittelystä lautakunnissa, tutkintosuoritusten vastaanottajaksi määräämisestä ja tutkintosuoritusten vastaanottamisesta sekä kielitutkintojen toimeenpanon valvonnasta.

Opetushallitus antaa tarvittaessa tutkinto-

suoritusten vastaanottajille ohjeita kielitutkintojen toimeenpanosta kielitutkintolautakuntien annettua asiasta lausunnon.

12 §

Maksut

Kielitutkintolautakunnan järjestämään kielitutkintoon osallistumisesta ja lautakunnan päätöksistä sekä tutkintosuoritusten vastaanottajan järjestämään tutkintoon osallistumisesta peritään maksu julkisoikeudellisenä suoritteena valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti. Maksun suuruudesta säädetään tarkemmin opetusministeriön asetuksella.

13 §

Kielitaidon osoittaminen yleisillä kielitutkinnoilla tai opintojen yhteydessä

Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, millä tavoin suomen tai ruotsin kielen taito voidaan valtionhallinnon kielitutkinnon suorittamisen sijasta osoittaa yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa (668/1994) tarkoitetuilla kielitutkinnoilla tai opintojen yhteydessä suoritetuilla kielikokeilla tai opinnoilla.

14 §

Todistus vastaavasta kielitaidosta

Kielitutkintolautakunta voi valtionhallinnon kielitutkintoa toimeenpanematta hakeuksesta:

1) antaa todistuksen suomen tai ruotsin kielen erinomaisesta taidosta henkilölle, joka hyväksyttävän selvityksen mukaan on aiemmalla toiminnallaan osoittanut vaadittavaa kielitaitoa; sekä

2) päättää ulkomailla suoritettujen kieliopiintojen rinnastamisesta valtionhallinnon kielitutkintoihin.

15 §

Tutkinnon suorittajan oikeussuoja

Tutkinnon suorittajalle on annettava tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta hänen tutkintosuoritukseensa.

Tutkintosuoritusten vastaanottajan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tutkintosuoritusten vastaanottajan suorittamaan tutkintosuorituksen arviointiin tyytymätön voi kuitenkin seitsemän päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan ilmoittaa suorittamaan tutkinnon kielitutkintolautakunnalle. Tällöin uusintasuoritus lautakunnalle on maksuton.

Kielitutkintolautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

4 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tällä lailla kumotaan valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta 1 päivänä kesäkuuta 1922 annettu laki (149/1922) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Milloin tällaiset toimenpiteet edellyttävät 10 §:n 3 momentin tai 11 §:n 5 momentin mukaan 11 §:ssä tarkoitettujen lautakuntien kuulemista, opetushallitus kuulee niiden asemasta ennen tämän lain voimaantuloa toimivia vastaavia lautakuntia.

17 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa suoritettujen tutkintojen rinnastamisesta tämän lain nojalla suoritettuihin tutkintoihin säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Muussa laissa tai asetuksessa suomen tai ruotsin kielen taitoa koskevaksi kelpoisuusvaatimukseksi säädetty kielen täydellinen hallitseminen, täydellinen hallinta tai täydellinen taito vastaa asianomaisen kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa.

Muussa laissa tai asetuksessa oleva viittaus valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annettuun lakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 425

L a k i

oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäymiskaareen siitä lailla 58/1994 kumotun 4 luvun tilalle uusi 4 luku seuraavasti:

4 luku

Oikeudenkäynnin kieli

1 §

Tuomioistuimen on asian käsittelykielenä käytettävä joko suomea tai ruotsia sekä annettava ratkaisunsa suomeksi tai ruotsiksi sen mukaan kuin kielilaissa (423/2003) säädetään.

Saamelaisten kotiseutualueella voidaan tuomioistuimessa asian käsittelykielenä käyttää saamen kieltä sen mukaan kuin saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään.

2 §

Asianosaisella, jonka oma kieli on suomi tai ruotsi, on silloin, kun oikeudenkäynnissä on käytettävä muuta kuin hänen omaa kieltään, oikeus tulkkaukseen ja käännökseen sen mukaan kuin kielilaissa säädetään.

Oikeudesta käyttää saamen kieltä oikeudenkäynnissä säädetään saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa.

Muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisen asianosaisen, joka haluaa tulkkausta tai käännöksen, on huolehdittava tästä itse ja omalla kustannuksellaan, jollei tuomioistuin asian laadun huomioon ottaen toisin määrää. Tuomioistuimen on kuitenkin huolehdittava siitä, että muiden pohjoismaiden kansalaiset saavat sen käsiteltävissä asioissa tarvitsemansa tulkkaus- ja käännösavun.

Oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rikosasioissa säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 426

L a k i**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annettuun lakiin (689/1997) uusi 6 a luku seuraavasti:

6 a luku

Oikeudenkäynnin kieli

1 §

Tuomioistuimen on asian käsittelykielenä käytettävä joko suomea tai ruotsia sekä annettava ratkaisunsa suomeksi tai ruotsiksi sen mukaan kuin kielilaissa (423/2003) säädetään.

Saamelaisten kotiseutualueella voidaan tuomioistuimessa asian käsittelykielenä käyttää saamen kieltä sen mukaan kuin saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään.

2 §

Asianosaisella, jonka oma kieli on suomi tai ruotsi, on silloin, kun oikeudenkäynnissä on käytettävä muuta kuin hänen omaa kie-

leltään, oikeus tulkkaukseen ja käännökseen sen mukaan kuin kielilaissa säädetään.

Oikeudesta käyttää saamen kieltä oikeudenkäynnissä säädetään saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa.

Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä vastaajalla sekä asianomistajalla syyttäjän ajamassa rikosasiassa on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen rikosasian käsittelyssä. Tuomioistuimen on viran puolesta huolehdittava tulkkauksesta tai tulkin kutsumisesta. Mitä tulkkauksesta säädetään, soveltuu myös tuomion ja päätöksen käännökseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 427

Laki

esitutkintalain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun esitutkintalain (449/1987) 37, 39 ja 40 §, sellaisena kuin niistä on 40 § osaksi laissa 692/1997, seuraavasti:

37 §

Kuulusteltavalla on esitutkinnassa oikeus käyttää omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia sen mukaan kuin kielilain (423/2003) 10 ja 18 §:ssä säädetään. Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkkauksesta tai valtion kustannuksella hankittava tulkki silloin, kun viranomaisen ei kielilain mukaan ole käytettävä epäillyn kieltä.

Oikeudesta käyttää saamen kieltä esitutkinnassa säädetään saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991).

Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä kuultavalla on esitutkinnassa oikeus maksuttomaan tulkkiin, jollei esitutkintaviranomainen itse huolehdi tulkkauksesta. Viranomaisen on viran puolesta huolehdittava tulkkaustarpeen täyttämisestä. Tulkkaus on vastaavalla tavalla järjestettävä silloin, kun se kuultavan aisti- tai puhevian takia on tarpeen.

39 §

Kuulustelusta on laadittava kuulustelupöytäkirja kuulusteltavan käyttämällä kielellä. Muistakin esitutkintatoimenpiteistä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä merkintä muuhun asiakirjaan.

Pöytäkirjattu kertomus on heti kuulustelun päätyttyä luettava kuulusteltavalle ja annettava hänen tarkastettavakseen. Kuulustellulta on tiedusteltava, onko hänen kertomuksensa kirjattu oikein. Kuulustelupöytäkirjaan on merkittävä myös sellainen kirjaamista koskeva korjaus- tai lisäyspyyntö, jonka vuoksi pöytäkirjaa ei ole muutettu. Pöytäkirjaa ei saa muuttaa sen jälkeen, kun kuulusteltu on sen tarkastanut ja pyydetty korjaukset ja lisäykset on tehty.

Kuulusteltavan kertomus saadaan myös ottaa ääni- tai kuvatallenteeseen. Kuulustellun on saatava tarkastaa tallennettu kertomus siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

40 §

Esitutkinnan päätyttyä on siitä kertyneestä aineistosta laadittava pöytäkirja (*esitutkintapöytäkirja*), jos se on asian jatkokäsittelyä varten tarpeellista. Esitutkintapöytäkirja laaditaan suomen tai ruotsin kielellä taikka kielilain 19 §:n 2 momentin nojalla osittain suomen ja osittain ruotsin kielellä.

Esitutkintapöytäkirjaan on otettava kuulustelupöytäkirjat ja selostukset tutkintatoimenpiteistä sekä liitettävä tutkinnassa kertyneet

asiakirjat ja tallenteet, mikäli niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa. Esitutkintapöytäkirjaan on merkittävä asianomistajan ja epäillyn kieli.

Esitutkinnassa kertyneestä aineistosta, jota ei ole otettu esitutkintapöytäkirjaan, on tehtävä merkintä pöytäkirjaan.

Asianomistajalle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 §:n nojalla määrätyle oikeudenkäyntiavustajalle on lähetettävä jäljennös esitutkintapöytäkirjasta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

2016

N:o 428

L a k i

sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22 päivänä syyskuuta 2000 annetun lain (812/2000) 4 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

4 §

*Oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja
hyvään kohteluun*

Sosiaalihuollon asiakkaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkauk-

seen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä. Kuntien ja kuntayhtymien velvollisuudesta järjestää sosiaalihuoltoa suomen ja ruotsin kielellä säädetään sosiaalihuoltolaissa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 429

Laki

potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään potilaan asemasta ja oikeuksista 17 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (785/1992) 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 653/2000, uusi 4 momentti seuraavasti:

3 §

*Oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon
ja siihen liittyvään kohteluun*

Potilaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen näitä kieliä

viranomaisissa käytettäessä säädetään kieliain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä. Kuntien ja kuntayhtymien velvollisuudesta järjestää terveyden- ja sairaanhoitopalveluja suomen ja ruotsin kielellä säädetään kansanterveyslaissa ja erikoissairaanhoitolaissa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 430

L a k i

sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 17 päivänä syyskuuta 1982 annettuun sosiaalihuoltolakiin (710/1982) siitä lailla 813/2000 kumotun 40 §:n tilalle uusi 40 § seuraavasti:

40 §

Yksikielisissä kunnissa ja kuntayhtymissä järjestetään sosiaalihuolto kunnan tai kuntayhtymän kielellä. Asiakkaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuuluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä.

Kaksikielisen kunnan ja kaksikielisiä tai sekä suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia käsitävän kuntayhtymän sosiaalihuolto järjestetään kunnan tai kuntayhtymän molemmilla kielillä siten, että asiakas saa palvelua valit-

semallaan kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi.

Kunnan tai kuntayhtymän tulee lisäksi huolehtia siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset voivat sosiaalihuollon palveluja käyttäessään tarvittaessa käyttää omaa kieltään, suomen, islannin, norjan, ruotsin tai tanskan kieltä. Kunnan tai kuntayhtymän on tällöin mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset saavat tarvittavan tulkkaus- ja käännösavun.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 431

L a k i

kansanterveyslain 28 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 28 §, sellaisena
kuin se on laissa 248/1997, seuraavasti:

28 §

Yksikielisen kunnan tai kuntayhtymän terveyskeskuksen terveydenhuoltopalvelut järjestetään kunnan tai kuntayhtymän kielellä. Potilaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kiellain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä.

Kaksikielisen kunnan taikka kaksikielisiä tai sekä suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia käsittävän kuntayhtymän terveyskeskuksen terveydenhuoltopalvelut järjestetään kunnan tai kuntayhtymän molemmilla kielillä siten,

että potilas saa palvelut valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi.

Kunnan tai kansanterveystyön kuntayhtymän tulee lisäksi huolehtia siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset voivat terveydenhuoltopalveluja käyttäessään tarvittaessa käyttää omaa kieltään, suomen, islannin, norjan, ruotsin tai tanskan kieltä. Kunnan tai kansanterveystyön kuntayhtymän on tällöin mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset saavat tarvittavan tulkkaus- ja käännösavun.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 432

L a k i

erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 33 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 33 §:n 4 momentti laissa 908/1992, ja
lisätään lakiin uusi 33 a § seuraavasti:

33 a §

Sairaanhoitopiirissä, joka käsittää ainoastaan samankielisiä kuntia, järjestetään sairaanhoito tällä kielellä. Potilaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuuluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä.

Erikielisiä tai kaksikielisiä kuntia käsittävän sairaanhoitopiirin kuntayhtymän sairaanhoito järjestetään kuntayhtymän molemmilla kielillä siten, että potilas saa palvelut valit-

semallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tulee lisäksi huolehtia siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset voivat sairaanhoitopalveluja käyttäessään tarvittaessa käyttää omaa kieltään, suomen, islannin, norjan, ruotsin ja tanskan kieltä. Kuntayhtymän on tällöin, mikäli mahdollista, huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset saavat tarvittavan tulkkaus- ja käännösavun.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

N:o 433

L a k i

kuntajakolain 3 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1997 annetun kuntajakolain (1196/1997) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Yleiset edellytykset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2004.

— — — — —
Väestön kielisuhteiden huomioon ottami-
sista säädetään perustuslaissa.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

SDK/SÄHKÖINEN PAINOS

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ

N:o 423—433, 3 arkkia

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2003

EDITA PUBLISHING OY, PÄÄTOIMITTAJA JARI LINHALA

ISSN 1455-8904